11.6.2024

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus tarkastusvaliokunnan kuulemisessa 5.6.2024 (Hallituksen vuosikertomus 2023 K 2/2024 vp (EK 22/2021 vp) esitettyihin kysymyksiin

Kokemukset väärinkäytöksiä koskevan ilmoituskanavapalvelun käytöstä

Ministeriön ilmoittajansuojakanavaan on tullut järjestelmän voimassaoloaikana yksi ilmoitus, joka on käsitelty ilmoittajansuojelua koskevan lainsäädännön ja sen mukaisen prosessin mukaisesti. Käsiteltävien tapausten vähäisyyden vuoksi ministeriön kokemukset järjestelmän toimivuudesta ovat vähäiset. Prosessi on ministeriössä selkeästi kuvattu ja vastuutettu, eikä ongelmia järjestelmän käytössä ole ollut.

Ministeriön toimet elintarvikemarkkinavaltuutetun epäiltyjen väärinkäytösten käsittelyssä

Elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtävistä on säädetty elintarvikemarkkinalain (1121/2018) 5 §:ssä, jonka 1 momentin mukaan elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi, markkinoiden seuraamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi Ruokaviraston yhteydessä on elintarvikemarkkinavaltuutettu. Valtuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Elintarvikemarkkinalain 6 §:n 2 momentin mukaan Ruokavirasto huolehtii toimiston hallintopalveluista. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistosta annetun valtioneuvoston asetuksen (214/2023) 6 §:n mukaan elintarvikemarkkinavaltuutetun tulee toimiston toiminnassa noudattaa toiminnan ja talouden suunnittelussa ja raportoinnissa sekä toimiston yleishallinnon, taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon hoitamisessa Ruokaviraston ohjeita ja aikatauluja. Elintarvikemarkkinavaltuutettu laatii maa- ja metsätalousministeriölle toimitettavan toimintasuunnitelman kunkin toimintavuoden tammikuun loppuun mennessä. Elintarvikemarkkinavaltuutettu laatii maa- ja metsätalousministeriölle toimitettavan vuosittaisen toimintakertomuksen. Kertomukseen on sisällytettävä kauppatapadirektiivin 10 artiklan 1 kohdassa säädetyt raportointivelvoitteet. Elintarvikemarkkinavaltuutettu voi tehdä ehdotuksia käytössään olevan määrärahan suuruudesta Ruokaviraston talousarvio- ja kehysvalmistelun yhteydessä.

Ruokavirasto huolehtii elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston ja valtuutetun hallintopalveluista sekä antaa ohjeet yleishallinnon, taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon hoitamisesta. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toiminnassa näiltä osin havaituista puutteista tai epäiltyjen väärinkäytösten selvittämisestä on tämän vuoksi vastannut Ruokavirasto. Ruokavirasto on vuosien 2021 – 2023 aikana useaan kertaan selvittänyt mm. valtuutetun matkalaskutukseen liittyviä asioita sekä pyytänyt valtuutetulta näihin

liittyviä selvityksiä. Ruokavirasto on lisäksi informoinut maa- ja metsätalousministeriötä tekemistään havainnoista ja sekä niiden johdosta tekemistään toimenpiteistä.

Elintarvikemarkkinalain 6 §:n perusteella valtioneuvosto nimittää elintarvikemarkkinavaltuutetun enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Koska valtioneuvosto on nimittänyt elintarvikemarkkinavaltuutetun, maa- ja metsätalousministeriö on huolehtinut asian virkamiesoikeudellisten toimenpiteiden valmistelusta ja toimeenpanosta Ruokaviraston marraskuussa 2023 tekemän tutkintapyynnön jälkeen. Maa- ja metsätalousministeriö on asian tutkimisen jälkeen joulukuussa 2023 käynnistänyt virkamieslain 66 §:n mukaisen kuulemismenettelyn, jonka seurauksena ministeriö on 16.1.2024 tehnyt päätöksen elintarvikemarkkinavaltuutetun virantoimituksesta pidättämisestä.